

Przewrót majowy 1926 roku – geneza i skutki

1. Cele lekcji

a) Wiadomości

Uczeń zna:

- działalność Józefa Piłsudskiego,
- genezę przewrotu majowego,
- przebieg przewrotu majowego,
- rezultaty przewrotu majowego.

b) Umiejętności

Uczeń potrafi:

- zdefiniować pojęcia *sanacja*, zarówno w rozumieniu ogólnym, jak i w kontekście historii Polski okresu międzywojennego,
- omówić przyczyny przewrotu majowego.

2. Metoda i forma pracy

Metoda impresyjna: wskazani uczniowie przypominają fakty z pierwszych lat funkcjonowania II Rzeczypospolitej, ilustrujące atmosferę polityczną panującą w kraju.

W formie podającej nauczyciel przedstawia bezpośrednio przyczyny i przebieg przewrotu majowego. Argumentacja J. Piłsudskiego za decyzją o zamachu majowym, zostanie zaprezentowana poprzez głośną lekturę wywiadów i przemówień Marszałka.

Ostatnia część zajęć, która podejmie problem zasadności przewrotu majowego, będzie miała formę poszukująco-problemową.

3. Środki dydaktyczne

Kopie wywiadów prasowych i przemówień wygłaszanych przez J. Piłsudskiego a podejmujących temat decyzji o przewrocie majowym (z *Pism zbiorowych* J. Piłsudskiego, tom IX)

4. Przebieg lekcji

a) Faza przygotowawcza

1. Zabójstwo prezydenta Narutowicza (1922), wystąpienia robotnicze w 1923 roku – jako przykłady niestabilności społeczno-politycznej w pierwszych latach II Rzeczypospolitej.
2. Sytuacja polityczna Rzeczypospolitej przed zamachem majowym.

b) Faza realizacyjna

1. Omówienie genezy przewrotu majowego: przyczyny gospodarcze – rosnąca inflacja,

zmęczenie społeczeństwa niestabilnością rządów, niesprzyjające Polsce wydarzenia międzynarodowe (traktaty lokarneńskie).

2. Przedstawienie przebiegu zamachu majowego.
3. Wyjaśnienie okoliczności powołania rządu Kazimierza Bartla i wyboru przez Zgromadzenie Narodowe J. Piłsudskiego, a następnie (wobec odrzucenia tej godności przez Marszałka) Ignacego Mościckiego na prezydenta Polski.
4. Omówienie noweli sierpniowej do Konstytucji, wzmacniającej uprawnienia prezydenta.
5. Zaprezentowanie okoliczności unormowania sytuacji.

c) Faza podsumowująca

Próba dyskusji i zastanowienia się nad skutkami przewrotu majowego. Rozpatrzenie argumentów za i przeciw decyzji o przewrocie majowym.

5. Bibliografia

1. Faryś J., *Historia Polski od 1918 do 1939 roku*, Fenix, Poznań 1997.
2. Garlicki A., *Przewrót majowy*, Czytelnik, Warszawa 1987.
3. Piłsudski J., *Pisma zbiorowe*, tom IX, Instytut J. Piłsudskiego, Warszawa 1937.
4. *Polska niepodległa 1918-1939*, pod red. Janusza Żarnowskiego, Ossolineum, Wrocław 1984.
5. Roszkowski W., *Historia Polski 1914-1996*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997.

6. Załączniki

a) Zadanie domowe

Nie mogę długo mówić – jestem bardzo zmęczony zarówno fizycznie, jak moralnie, gdyż będąc przeciwnikiem gwałtu, czego dowiodłem podczas sprawowania urzędu Naczelnika Państwa, zdobyłem się po ciężkiej walce z samym sobą, na próbę sił z wszystkimi konsekwencjami. Całe życie walczyłem o znaczenie tego, co zowie imponderabilia, jak – honor, cnota, męstwo i w ogóle siły wewnętrzne człowieka, a nie dla starania o korzyści własne czy swego najbliższego otoczenia. Nie może być w państwie za wiele niesprawiedliwości względem tych, co pracę swą dla innych dają, nie może być w państwie – gdy nie chce ono iść ku zgubie – za dużo nieprawości. (J. Piłsudski, przemówienie wobec przedstawicieli prasy z dnia 12 na 13 maja 1926 roku)

W formie ustnej przygotuj odpowiedź na pytanie: Czy potępiasz przewrót majowy jako zamach na demokrację, czy może zgadzasz się z argumentem jego inicjatorów, że była to jedyna droga wyjścia z anarchii? Odpowiedź swoją uzasadnij.

7. Czas trwania lekcji

2 x 45 minut

8. Uwagi do scenariusza

Scenariusz jest przewidziany na dwie godziny lekcyjne. Pierwsza będzie się koncentrowała wokół tematu sytuacji politycznej Polski w latach poprzedzających zamach majowy. Należy tu przede wszystkim wskazać na niestabilność rządów, chwiejność koalicji parlamentarnych i słabość władzy wykonawczej. Z drugiej strony, należy podkreślić niedojrzałość młodej polskiej demokracji i wskazać na jej niewątpliwe sukcesy, jak m.in. uchwalenie Konstytucji marcowej.

Druga część zajęć będzie dotyczyć przebiegu przewrotu majowego. Podsumowaniem całego materiału będzie natomiast refleksja nad zasadnością (lub jej brakiem) decyzji o zamachu majowym.